

Policija i sprječavanje kaznenih djela i prekršaja (neki aspekti)

U Zakonu o policijskim poslovima NN 76/09. i 92/14. u Glavi II. "Poslovi i opća pravila njihova obavljanja" u čl. 3. stavak (1) toč. 3. propisuje se da u policijske poslove spada i "Sprječavanje kaznenih djela i prekršaja, njihovo otkrivanje i prikupljanje podataka o tim djelima i počiniteljima". U ovom radu bavit ćemo se samo s nekim pitanjima u vezi sa sprječavanjem kaznenih djela.

Pojam "sprječavanje" općenito znači spriječiti, onemogućiti nekoga da što učini ili izvrši, učiniti da se što ne dogodi (V. Anić : Rječnik hrvatskog jezika, Jutarnji list, 2007., Zagreb). Riječ je o prevenciji *sui generis*.

Preventivna djelatnost policije je, djelatnost policije koja obuhvaća sustav energičnih i neposrednih, točno određenih mjera i radnji protiv ponašanja kojima se ugrožava javni red i mir, općenito sigurnost ljudi i pravnih osoba, kao i države. Riječ je o sigurnosnom radu policije koji je usmjeren prema unapređenju nekog od čimbenika sigurnosti, što za posljedicu ima manji stupanj ugrožavanja. Taj rad mora imati karakteristike sustava. To znači da pojedinačne aktivnosti moraju biti međusobno povezane i usmjerene određenom zajedničkom cilju. Taj rad mora biti proces kojim se organizirano upravlja. Program sigurnosti postoji kada organizirani sigurnosni rad ima svoje određeno vremensko trajanje u kojem se znaju ciljevi kojima se stremlji, aktivnosti koje se provode, nositelji tih aktivnosti i njihove međusobne veze (komunikacija). Ciljevi programa trebaju biti kvantitativni tj. izraženi brojevima. Oni moraju imati karakteristiku konkretnosti. Nositelji sigurnosnih aktivnosti trebaju biti svi subjekti djelovanja, na svim razinama, a njihova pojedinačna djelovanja moraju biti usklađena. Riječ je o usmjerenosti zajedničkim ciljevima. Jedan od važnih nezaobilaznih subjekata je i policija. Njen sustav sigurnosnog rada u osnovi se sastoji od : 1. kreiranja politike sigurnosti, 2. provođenja politike sigurnosti, 3. praćenje stanja i pojedinih komponenata stanja i 4. analiza i vrednovanje rezultata rada. Od policije kao nositelja sigurnosnog rada, odnosno provođenja programa sigurnosti, traži se da rad mora imati slijedeću organizaciju : 1. pravac prioritarnog djelovanja i ciljeve, 2. praćenje rezultata aktivnosti, 3. vrednovanje rezultata i 4. usmjeravanje ili preusmjeravanje djelovanja tijekom provođenja rada ukoliko je to potrebno.

Na preventivnom planu u radu policije razlikuju se : 1. neposredna prevencija, kao skup preventivnih mjera i radnji u odnosu na sve stadije postupka i 2. posredna kriminalistička prevencija koja se svodi na otkrivanje i presijecanje svih situacija, prilika i stanja koja dovode do ugrožavanja javne sigurnosti ili ako ih nije moguće spriječiti, da ih se barem zadrži pod kontrolom. Posebni oblik policijske prevencije je tzv. socijalna prevencija kriminaliteta, o kojoj će biti kasnije više riječi. Policija treba izraditi programe za prevenciju kriminaliteta. Planovi mogu biti dugoročni i godišnji. Ovi potonji se raščlanjuju na mjesečne programe. Mjesečni programi ovise o dinamici i vrsti kriminaliteta koji je karakterističan za određeni mjesec, određeno područje i sl.

Pod prevencijom kriminaliteta podrazumijeva se, sustav mjera i aktivnosti usmjerenih na otklanjanje svih neposrednih objektivnih i subjektivnih uvjeta i okolnosti koji pogoduju nastanku i vršenju kriminaliteta. U provođenju općih mjera prevencije sudjeluju sva društvena i državna tijela, kao i pojedinci. Pored općeg oblika prevencije važnu ulogu igraju posebni oblici prevencije koju poduzimaju državna tijela koja obavljaju funkciju sprječavanja kriminaliteta. Jedno od tih tijela je i policija. U razvijanju mehanizama kriminalističke prevencije posebna uloga pripada

preventivnoj kriminalističkoj znanosti. Unutar njenih okvira se usavršavaju postojeće i pronalaze nove metode i sredstva koja imaju preventivni karakter.

U prevenciji kriminaliteta, kako je navedeno, se koriste pravila preventivne kriminalističke znanosti, čija pravila za djelovanje *ante delictum*, za sprječavanje zločina. To su posebna sredstva i metode te znanosti. Specifičnost predmeta preventivne kriminalističke znanosti je u tome, što još nema kaznenog djela ili neke druge kažnjive radnje, nego se na temelju iskustva i prognoze djeluje prije njihove pojave. Ova kriminalistička znanost kriminalnoj, kaznenoj i socijalnoj politici ukazuje na mogućnost profilaktičkih mjera. Zadatak je preventivne kriminalističke znanosti da razvija oblike i metode preventivnog rada policije, ali i drugih represivnih tijela, te utirati putove kriminalističkoj informatici i analitici i znanstveno verificirati brojna saznanja i iskustva preventivnog rada, ne samo policije. Njen je zadatak da sve ono što afirmira i unapređuje sustav društvene sigurnosti digne na višu, znanstvenu razinu kroz djelotvornu policijsku aktivnost. To je aktivnost kojom se ostvaruju postavljeni zadaci uz minimalne napore, troškove ili rasipanje.

Da bi policija adekvatno realizirala svoju preventivnu funkciju moraju postojati pretpostavke za optimalno obavljanje policijskih poslova. Pojam optimalno označava svojstvo obavljanja policijskih poslova, koje podrazumijeva : 1. učinkovitost, 2. zakonsku utemeljenost, 3. operativnu opravdanost i 4. racionalnost kod odlučivanja i poduzimanja planiranih mjera i radnji kojima se inače ostvaruju željeni ciljevi.

Pretpostavke za optimalno obavljanje policijskih poslova, uz ostalo su : 1. mogućnost i sposobnost korištenja svih raspoloživih informacija vezanih uz područje sigurnosti, 2. sposobnost ocjenjivanja stupnja neodređenosti tijekom analize sigurnosnog stanja i situacija i rješavanja problema nastalih zbog nedostatka nekih informacija ili zbog prisutnosti kontroverznih informacija, 3. mogućnost simulacija i testiranja mogućih rješenja sigurnosnih problema, 4. mogućnost prognoziranja sigurnosnih stanja i situacija u interesu postavljanja optimalne organizacije obavljanja policijskih poslova i svođenje slučajnosti u obavljanju ovih poslova na što manju mjeru itd.

Obavljanje policijskih poslova se često odvija uz permanentan kompromis između operativnosti i optimalnosti. Ima sigurnosnih situacija kod kojih je bolje poduzeti bilo kakvu mjeru gledano sa stanovišta operativnosti obavljanja policijskih poslova, nego nikakvu, jer i neoperativnost ima svoju cijenu. Ipak u obavljanju policijskih poslova brojnije su one situacije u kojima se sigurnosne mjere i radnje moraju poklopiti ili bar graničiti s optimalnim, pri čemu se njihova operativnost ne smije narušiti.

Pretpostavka za pravilan odabir optimalnog rješenja iz ponuđenog skupa rješenja je, ekstenzivna upotreba informacijskog sustava u obavljanju policijskih poslova. Taj sustav ima značajne pozitivne učinke i na operativnost i na optimalnost obavljanja policijskih poslova. Međutim, informacijski sustav, da bi ispunio svoju ulogu, treba nuditi više rješenja, jer samo veći broj ponuđenih rješenja daje mogućnost za odabir optimalnog. Ako informacijski sustav ponudi toliki broj mogućih rješenja, da se izbor optimalnog rješenja praktički ne može učiniti u vremenu koje ne ugrožava operativnost, ne može se govoriti o pomoći informacijskog sustava u obavljanju policijskih poslova.

Stalno treba voditi računa o glavnim uzrocima neuspjele kriminalističke prevencije. U osnovi to su : 1. loša teorijsko-znanstvena utemeljenost preventivnog pristupa, 2. loše i nepripremljeno planiranje preventivnih mjera i 3. pogreške u provođenju (neprikladni izvori informacija, loša usklađenost i loš nadzor provođenja

i sl.). Isto tako treba stalno voditi računa o karakteristikama operativnog istraživanja : 1. svestranosti, 2. cjelovitosti, 3. osnovanosti i točnosti raspoloživih podataka, 4. novosti (nema šablona, sve se stvara prema novonastaloj situaciji, 5. optimalnosti i 6. ispravnosti.

Problem proučavanja kriminaliteta danas, privlači pozornost ne samo tijela represije, znanstvenih djelatnika i praktičara, nego i širu javnost. Ona sve više uzima aktivno učešće u borbi protiv kriminaliteta. Međutim, danas, se ne traži samo neposredna borba s počinjenim kaznenim djelima, nego i otklanjanje neposrednih (konkretnih) uzroka i uvjeta koji potiču ili pogoduju njihovom počinjenju. Suzbijanje kaznenih djela i ostvarivanje sustava preventivnih mjera je vrlo složen zadatak. Suzbijanje kriminaliteta u zajednici obuhvaća mjere koje ističu potrebu za mijenjanjem društvenih, ekonomskih i demografskih uvjeta koji utječu na kriminalitet u zajednici. Uključuju i razvoj i jačanje institucija zajednice, kao i mjere za isticanje značenja uloge pojedinih članova zajednice u smanjivanju mogućnosti za počinjenje kaznenih djela. Problem sprječavanja kaznenih djela (prevencija) nerazdvojno je povezan sa zadatkom njihovog otkrivanja i procesuiranja (represije). Uspješna borba protiv kriminaliteta uvjetovana je otkrivanjem socijalnih uzroka (kao pojava koje izazivaju drugu pojavu kao svoju posljedicu) kriminaliteta i postojanjem realnih objektivno-subjektivnih uvjeta za uništavanje kriminaliteta, kao okolnosti koje utječu na funkcioniranje ili postojanje kriminaliteta. Ekonomski temelji društva i društvena nadgradnja igraju veliku ulogu u suzbijanju kriminaliteta. Traži se svakodnevna sustavna aktivna borba sa svim raspoloživim sredstvima predviđenih zakonima, koja se moraju primjenjivati zajedničkim naporima državnih tijela i društvene zajednice. Upozorili smo, da je pojam sprječavanje kriminaliteta vrlo širok i da obuhvaća sustav državnih i društvenih mjera za sprječavanje (suzbijanje) kriminaliteta. Spekter mjera je vrlo širok od odgojnih mjera, onih kulturnog i ekonomskog karaktera koje se u neophodnim slučajevima spajaju s prinudnim mjerama, kaznenim, administrativnim, disciplinskim i drugim.

Sprječavanje kaznenih djela podrazumijeva aktivan utjecaj na uzroke i uvjete koji pogoduju ili mogu biti podobni za počinjenje kažnjivih djela, primarno kaznenih. Uspješno sprečavanje kriminaliteta traži likvidaciju uzroka i uvjeta kriminaliteta. Međutim, iluzorno je očekivati da će ih se potpuno likvidirati, ali treba nastojati smanjiti njihov broj, primarno onih koji se javljaju kod težih oblika kaznenih djela.

Sprječavanje kriminaliteta podrazumijeva pravodobno i adekvatno reagiranje cjelokupne društvene zajednice, a ne samo tijela represije, što je danas često slučaj na kriminalnoj sceni. Ono obuhvaća i takva ponašanja koja proturječe društvenom moralu i pravnom poretku i koja mogu prerasti u kaznena djela. Osim općih mjera za sprječavanje kriminaliteta, veliku ulogu igraju specijalne mjere sprječavanja kriminaliteta koje se temelje na poduzimanju posebnih koraka državnih tijela, ali i šire društvene zajednice, i koje su neposredno usmjerene na otkrivanje uvjeta koji pogoduju počinjenju kaznenih djela i drugih kažnjivih radnji. Ove specijalne mjere povezane su s ranije navedenim načinom sprječavanja i uvjetovane su njime.

Jedan od važnih zadataka društvene zajednice je otkrivanje signala, kao znakova utvrđenog sadržaja, koji upućuju na postojanje kaznenih djela. Riječ je o poduzimanju mjera različitih vrsta koje su usmjerene na ostvarivanje tog cilja. Na temelju otkrivenog kriminaliteta, treba ukazati na konkretne uvjete koji su pogodovali počinjenju kaznih djela. Na tom planu važna je uloga tijela represije, posebno policije, državnih odvjetništava i sudova. Smatra se da uspješnom sprječavanju počinjenja kažnjivih radnji pomaže suzbijanje manjih prijestupa i uvjetno rečeno tzv. bagatelnih

kaznenih djela. Na tom planu policija ima veliku ulogu. Ona mora adekvatno i pravodobno reagirati na te pojave generalno, na sva nemoralna ponašanja pojedinaca i onemogućiti ih u takvom anti društvenom ponašanju, jer nerijetko ona prerastaju u kaznena djela npr. u produžena kaznena djela.

Na planu sprječavanja kriminaliteta posebnu ulogu igraju socijalizacija i specifični oblici preodgoja počinitelja kaznenih djela. Također i pravodobno otkrivanje kaznenih djela i njihovih počinitelja, brzo procesuiranje slučajeva, široki publicitet težih slučajeva, izricanje pravednih presuda i primjena zakonitih kazni i sl., pogoduje sprječavanju počinjenja kaznenih djela, osobito kada je riječ o povratnicima.

Prilikom razmatranja sustava mjera za sprječavanje vršenja kaznenih djela uz ostalo treba uzimati u obzir geografske (mjesne) uvjete i nedostatke koji utječu na raširenost različitih vrsta kaznenih djela. Poznato je da pri tome zlouporaba alkohola i droga od strane pojedinaca doprinosi raznim asocijalnim i antisocijalnim ugrozama. Zato se u modernim demokratskim zemljama razvija planska i sustavna borba protiv tih pojava. Mjere na tom planu npr. mogu biti postupno ograničavanje prodaje alkoholnih pića (osobito jakih), smanjenje broja trgovina koje ih prodaju, zabrana prodavanja maloljetnicima, administrativno (prekršajno) kažnjavanje pijanstva na javnim mjestima sl. Posebnu ulogu ima adekvatno razvijanje atmosfere netolerancije prema pijancima i alkoholičarima. U vezi s navedenim postavlja se pitanje, koliko odmažu primjeni ovih mjera lobiji koji rade u prilog što većeg konzumiranja alkohola, radi veće zarade (konzumerizam). Treba imati u vidu, da i država ulaže dosta novca na razne načine, vezano uz kupovinu, prodaju i konzumiranje alkohola. Po pitanju borbe protiv alkoholizma, veliku ulogu trebaju odigrati obitelji, porodice, škole, razni klubovi, sredstva javnog informiranja, a posebno liječnici obiteljske medicine. Treba imati u vidu da osobe pod djelovanjem alkohola često na javnim mjestima ponižavaju društveni moral, što je osobito štetno npr. za razvoj turizma. Daljnje mjere vezane su npr. uz otklanjanje nedostataka u odgoju mladih. Ovo osobito kod djece koja su ostala bez roditelja. Rečeno zahtijeva nalaženje rješenja po pitanju u kakvim relacijama se moraju nalaziti odgoj i obrazovanje ?

ZKP i drugi propisi određujući zadatke represivnih tijela u nizu članaka ukazuju na ulogu otkrivanja uzroka i uvjeta koji pogoduju kriminalitetu, kao neophodnom uvjetu u organizaciji profilaktičkog rada. Pri tome veliku ulogu igra pravilno određivanje pojmova uvjet i uzrok koji pogoduju kriminalitetu. Postavlja se faktično pitanje da li su ti pojmovi dovoljno razrađeni u kaznenopravnoj i kriminalističkoj teoriji i praksi ? Bez pravilnog definiranja tih pojmova tijela represije po pitanju javnih oblika uzroka i uvjeta koji su pogodovali kriminalitetu, teško mogu odrediti mjere za njegovo sprječavanje. Iz duha i smisla pozitivnih propisa proizlazi, da se mora raditi o neposrednim, apsolutno konkretnim uzrocima koji su izazvali počinjenje kaznenih djela ili koji su pogodovali njihovom počinjenju. Kada se utvrde navedeni uzroci i uvjeti, mogu se skicirati i ostvarivati profilaktičke mjere za sprječavanje kriminaliteta.

Unatoč raznovrsnosti uzroka i uvjeta koji pogoduju počinjenju kaznenih djela, oni se u praksi obično dijele na dvije osnovne grupe : a) na vanjske, objektivnog karaktera i b) one unutaršnjeg subjektivnog karaktera. Prve karakteriziraju vanjski uvjeti u kojima se stvarala, oblikovala i razvijala ličnost počinitelja (odgoj, uvjeti života, rada itd.), a isto tako i svi oni vanjski objektivni uvjeti koji su neposredno pogodovali počinjenju kaznenog djela. Druge karakteriziraju duboko poznavanje ličnosti počinitelja koje se javlja kao neophodan uvjet za pravilno odmjeravanje kazne, kao i pri provođenju najsvrhovitijeg sustava "popravno odgojnih" mjera.

Ovlaštene službene osobe tijela represije, često su u teškoćama prilikom rješavanja problema o neposrednim uzrocima počinjenja kaznenog djela. U nekim kaznenim postupcima, osobito na raspravama, traži se izlaz navođenjem "univerzalne" formule npr. u ostacima prošlosti u svijesti i ponašanju ljudi ili se svodi uzroke kaznenog djela na beznačajne prilike npr. ubo ga je pošto je u rukama imao nož, počinio silovanje jer se sa žrtvom nalazio na osamljenom mjestu itd.

Profilaktičko djelovanje ovlaštenih službenih osoba tijela represije vezano je uz kaznena djela koja su u postupku. Težište je na specijalnoj, a ne generalnoj prevenciji.

Prihvatanjem uvjetovanosti ukupnosti objektivnih i subjektivnih uzroka i uvjeta u počinjenju kaznenog djela, ne umanjuje se odgovornost osobe koja je počinila kazneno djelo. Naprotiv, postojanje te uvjetovanosti omogućava da se postavi pitanje o volji, svijesti, moralnosti i obvezama nekog čovjeka. Pri pokušajima počinitelja i branitelja da počinitelja prikažu kao "žrtvu prilika" treba provjeriti uzroke i uvjete djela. Tako npr. da je ubojica koji se nalazio u alkoholiziranom stanju usmrtio "prijatelja u pijanstvu". Ako se proučavanjem uzroka i uvjeta koji su pogodovali počinjenju djela utvrdi, da se počinitelj sustavno opija, zapije svoju plaću, stavlja obitelj u teške materijalne uvjete, izostaje s posla, uopće vodi asocijalan život, a u prošlosti je već bio kažnjavan prekršajno ili kazneno za nasilje i sl. onda nije riječ o žrtvi "prilika ili alkoholizma".

Po zakonskim rješenjima najviše profilaktičkih mjera može poduzeti policija u operativnom radu (izvidi, kriminalističko istraživanje). Već otkrivanje kaznenih djela i počinitelja spada u represivnu profilaktičku djelatnost. Po prirodi poslova policija u okviru svog operativnog rada poduzima različite profilaktičke mjere, kao što je raznovrsna i policijska djelatnost. Većinu tih mjera čine kriminalističke mjere i mjere tzv. općeg sprječavanja. Kako je ranije navedeno, pozitivni propisi stavljaju tijelima represije u dužnost da otkriju uzroke i uvjete koji su pogodovali ili će pogodovati počinjenju kaznenih djela koje se razmatra i da poduzmu potrebne mjere za njihovo otklanjanje. Obim djelatnosti tijela represije u tom pravcu, po prirodi stvari mora se razlikovati obzirom na težinu djela o kojima se radi i načinu njihovog počinjenja. Utvrđivanje uzroka i uvjeta o kojima je riječ, mora se provoditi što je moguće potpunije, pošto se prikupljeni materijali kasnije javljaju kao glavni izvor saznanja za donošenje neophodnih mjera za sprječavanje vršenja kaznenih djela.

Pojavnost uvjeta koji su pogodovali počinjenju kaznenih djela, mora biti kauzalno povezana uz dokazivanje kaznenih djela, krivnje počinitelja i drugih okolnosti slučaja. Po logici stvari prilikom provođenja kriminalističkog istraživanja policijski službenici trebaju utvrditi uzroke i uvjete koji su pogodovali ili omogućili počinjenje kaznenih djela ili prekršaja, i ako je moguće konkretno ukazati na mjere koje su potrebne da bi se otklonili.

Pojam "sprječavanje kaznenih djela i prekršaja" iz čl. 3. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima obuhvaća i utvrđivanje i razjašnjavanje okolnosti, kao skupu uvjeta koji su pogodovali počinjenju kaznenog djela i prekršaja i poduzimanje mjera za njihovo otklanjanje. Ako su nepotpuno otkriveni i utvrđeni uzroci i uvjeti koji su omogućili počinjenje kaznenih djela ili prekršaja, državno odvjetništvo i sudovi ne mogu ispravno utvrditi način ulaska u kažnjivu zonu, pa i samu kriminalnu količinu i motiviranost počinitelja. Otkrivanje navedenih uzroka i uvjeta omogućava tijelima postupka da nadležnim fizičkim i pravnim osobama u pojedinim slučajevima nalože

poduzimanje odgovarajućih mjera zbog njihovog otklanjanja npr. kod požara, eksplozija, trovanja, poplava, sudara, ozljeda na radu i sl.

Navedene uzroke i uvjete treba kategorizirati u grupe, klase, razrede, na način koji najbolje omogućava njihovo sprječavanje. Potrebno je odrediti prirodu i obim policijskih mjera i radnji koje treba poduzeti za otklanjanje navedenih uzroka i uvjeta s kriminalističko metodičkog stanovišta, sukladno tipu kažnjivih ponašanja. Policijski službenici prilikom provođenja kriminalističkog istraživanja iz sadržaja nalaza provedenih dokaznih radnji, mogu utvrditi uzroke i uvjete o kojima je riječ.

Treba imati u vidu da državnim odvjetništvima i sudovima treba dati jasnu i cjelovitu sliku o načinima manifestiranja navedenih uzroka i uvjeta i u kojim dokumentima kriminalističkog istraživanja se to nalazi.

U slučajevima kada se na određenom području vrši ista vrta kaznenih djela ili prekršaja, nerijetko će za utvrđivanje uzroka i uvjeta trebati poduzeti dopunske radnje istraživanja. Koji puta se mogu pokazati korisnim istraživanja koja izlaze iz okvira konkretnog slučaja, za utvrđivanje uzroka i uvjeta.

Bitno značenje za policijsku praksu ima nacionalno formiranje podataka, koje treba prikupljati kod utvrđivanja uzroka i uvjeta kod pojedinih kategorija kaznenih djela i prekršaja.

Neophodno je potrebno prilikom proučavanja kriminaliteta odrediti vrste kaznenih djela i grupirati ih prema stupnju društvene opasnosti, prema karakteristikama same radnje počinjenja, prema njihovim neposrednim uzrocima koji ih uvjetuju i sl. Kao drugi faktor treba uzimati u obzir ličnost počinitelja.

Naprijed navedeno, u prvom redu traži proučavanje statističkih podataka o stanju i kretanju kriminaliteta u totalu, na određenom administrativnom području. U drugom redu treba proučavati stanje kriminaliteta prema objektima i subjektima uključenim u slučaj.

Kod uspoređivanja statističkih podataka o kriminalitetu, treba obuhvatiti različita vremenska razdoblja. Znano je, da je kriminalitet pojava koja je uvjetovana mnogobrojnim okolnostima. Da bi se sveo na minimum utjecaj slučajnih prilika i utvrdila stvarna zakonitost u dinamici kriminaliteta, potrebno je uzeti za usporedbu veća vremenska razdoblja. Ako je raširenost pojavnih oblika pojedinih kaznenih djela povezana s uvjetima vremenskog karaktera, svrsishodno je uspoređivanje podatka određenog kvartala ili polugodišta s podacima odgovarajućih kvartala ili polugodišta prošlih godina.

Kod utvrđivanja neposrednih uzroka i uvjeta koji su pogodovali počinjenju kaznenih djela, kako je ranije navedeno, treba polaziti od kaznenih djela i ličnosti počinitelja. Objekt interesa može biti jedno konkretno kazneno djelo ili niz sličnih kaznenih djela.

Najvažniji zadatak je određivanje mjera za sprečavanje kaznenih djela. Proučavanje kriminaliteta treba dovesti do zaključka o neophodnim mjerama za njegovo suzbijanje. Prilike koje pogoduju počinjenju kaznenih djela, trebaju biti uklonjene (neutralizirane) brže ili sporije, ovisno o njihovim karakteristikama. Rečeno zahtijeva razradu konkretnih mjera, koje će biti usmjerene na otklanjanje uvjeta koji su pogodovali počinjenju kaznenih djela.

U vezi s navedenim, treba razmotriti slijedeće : 1. Kakva je dinamika kriminaliteta na određenom području u smislu raste li broj kaznenih djela ili se smanjuje i kakav je tempo smanjivanja ili rasta, kako u općem, tako i pojedinim oblicima, 2. Koji se oblici kaznenih djela javljaju kao najrašireniji i kakav je njihov karakter, 3. Na kojim područjima i mjestima (objektima) se najviše javljaju kaznena djela, 4. Što sama po sebi predstavlja ličnost počinitelja itd.

Prilikom analiza o kretanju broja kaznenih djela i broju osoba koje su sudjelovale u njihovom počinjenju za vrijeme proučavanog vremenskog razdoblja, ne smije se ograničiti samo na apsolutne brojeve. Treba uzeti u obzir promjene koje nastaju u brojčanom sastavu stanovništva. Riječ je o stvarnim izmjenama broja stanovnika. U vezi s navedenim, prilikom uspoređivanja broja počinitelja u razdoblju koje se proučava s brojem počinitelja u prethodnim razdobljima, da se utvrdi koliko počinitelja dolazi na tisuću stanovnika, raspoložive podatke treba staviti u pravilnu korelaciju.

Brojčane podatke o broju kaznenih djela i osoba koje su sudjelovale u njima, treba analizirati prema pojedinim oblicima kaznenih djela, a također i prema njihovim grupama, kako su sistematizirana u KZ-u. Posljednje je svrsishodno zato, što su neposredni uzroci niza kaznenih djela vrlo bliski, a nerijetko ta kaznena djela prerastaju jedno u drugo.

Podaci koji karakteriziraju kaznena djela omogućavaju da se razjasni različiti stupanj njihove društvene opasnosti, prilike u kojima su počinjena, spremnost i organiziranost počinitelja, način počinjenja, korištena sredstva, nastala šteta itd.

Veliku ulogu igraju i podaci koji karakteriziraju ličnost počinitelja. Važno je utvrditi motive za počinjenje kaznenih djela, uzrast počinitelja, eventualnu raniju osuđivanost i dr. Na temelju toga se može donijeti sud o opasnosti kaznenog djela i počinitelja.

Prevenција policije danas, postaje ustaljeni način reakcije modernog društva na sigurnosne izazove današnjice. Ona podrazumijeva provođenje ekspertiza i na njima utemeljene prognoze.

Policija treba prilagoditi, harmonizirati i implementirati empirijska rješenja Europske zajednice na području prevencije, sukladno preporukama Vijeća Europe. Poznato je da poduzimanje preventivnih mjera radi djelovanja na kriminalne faktore koji uvjetuju ili pogoduju nastanku i razvoju kriminaliteta, svaka zemlja planira u okviru svoje kriminalne politike.

Pri tome se moraju uzimati u obzir brojne bitne činjenice, kao što su npr. : etiološka obilježja, sklonost kriminalnih pojava brzim promjenama i stalnom prilagođavanju aktualnim društvenim uvjetima, dobra organizacija, situiranost i adekvatna zaštita, kao i vješto korištenje znanstvenih metoda i postignuća prirodnih i tehničkih znanosti u sklopu načina kriminalnih aktivnosti.

U razmatranju i analizi preventivnih metoda u suzbijanju kriminaliteta, znanosti trebaju dati poseban doprinos i trebaju ponuditi takva rješenja koja omogućavaju primjenu odgovarajućih metoda koje će omogućiti veću učinkovitost u eliminaciji kriminalnih faktora. Policija kroz svoju raznovrsnu djelatnost, dolazi do raznih korisnih informacija od kojih mnoge ukazuju na postojanje relevantnih kriminogenih faktora i upućuju na učinkovito djelovanje na planu njihove eliminacije.

Za učinkovitu primjenu preventivnih metoda, treba sagledati teritorijalnu distribuciju kriminaliteta, vršiti analize počinjenih kaznenih djela, davati procjene uz uzimanje u obzir "tamnog pojasa" kriminaliteta, uočavati prisutnost kriminogenih faktora po teritorijalnoj rasprostranjenosti i na temelju toga predvidjeti razvoj budućih oblika manifestiranja kriminaliteta. Na temelju analiza, procjena i prognoze potrebno je planirati ukupnu preventivnu aktivnost, kako u odnosu na postojeće oblike, tako i pretpostavljene oblike manifestiranja kriminaliteta.

Kretanja u suvremenom kriminalitetu odražavaju se na način primjene preventivnih metoda. Rečeno može tražiti izmjene u policijskoj strukturi, strategiji i taktici, kao i šire povezivanje i suradnju s građanima. Rečeno zahtijeva i adekvatne zakonske norme u odnosu na prevenciju kriminaliteta od strane policije.

Mnogi kriminalisti kažu, da prevenciji u odnosu na represiju treba dati prednost. Prevencija je budućnost, a represija nužnost. Potrebna je uzajamna primjena ove dvije metode kriminalne politike.

Da bi aktiviranje preventivnog suzbijanja kriminaliteta bilo uspješno mora se voditi računa o slijedećem :

- ono mora držati korak s policijskim nastojanjima u oblasti represije ;
- na policijskoj sceni vrste, opseg i intenzitet sprječavanja kriminaliteta moraju biti zadovoljavajući ;
- prevencija treba dolaziti u prvi plan ;
- građane treba učiti kako da žive i bore se s kriminalitetom ;
- represivne i preventivne mjere koje se poduzimaju u borbi s kriminalitetom moraju biti uravnotežene ;
- policija mora poduzimati odgovarajuće mjere u borbi protiv nepažnje, lakomislenosti (koja nema granica), bezbrižnosti, neiskustva i sl. kod građana ;
- treba utvrditi da li bolesna težnja kod građana i pravnih osoba za štednjom minira sva nastojanja na planu sigurnosti imovine i osoba ;
- prevencija ne smije biti pastorče samo kriminalističke službe ;
- uspješno preventivno djelovanje policije mora krasiti stvaralački rad i angažiranje svih policijskih snaga ;
- obrazovanje policajaca ne smije biti previše usmjereno prema represivnom postupanju ;
- treba ažurno analizirati eventualne uzroke ograničene primjene prevencije u policijskom radu ;
- Kriteriji mjerljivosti uspjeha u preventivnom radu trebaju biti odgovarajući ;
- Da li se i zašto ograničeno primjenjuje prevencija ? ;
- Sredstva javnog informiranja trebaju biti pravodobno i pravilno iskorištena za prevenciju kriminaliteta ;
- Da li sredstva javnog informiranja svojim informacijama koji puta pružaju kriminalcima "javnu obuku" iz područje vršenja kriminalnih radnji ? ;
- Kako preopterećenost u radu i nedostatak kadrova djeluju na preventivnu djelatnost policije ? ;
- Da li su instrumenti mjerljivosti kakvoće i količine preventivnog rada policije odgovarajući ? ;
- Da li su organizacija policije i oblici obrazovanja pravilno usmjereni na preventivnom planu ? ;
- Da li nedostaje sustavno obrazovanje policajaca na području prevencije ? ;

- Da li su policijske službe prema prevenciji kriminaliteta postavljene pravilno i pravodobno ? ;
- Da li je prevencija kriminaliteta u stručnoj literaturi adekvatno zastupljena ? ;
- Policijski službenici moraju davati prave impulse prevenciji kriminaliteta, putom vlastitih ideja ;
- Da li broj kongresa, simpozija i sl. na temu policijske prevencije kriminaliteta zadovoljava ? ;
- Da li policija raspolaže s dovoljnim brojem dobro obrazovanih specijalista koji su sposobni da adekvatno savjetuju građane i pravne osobe kako postupati na planu prevencije kriminaliteta ? ;
- Kako na prevenciju kriminaliteta utječu preopterećenost u službi, sve siromašnija sistematizacija radnih mjesta i sl. ? ;
- Da li je prevencija primarno usmjerena prema stvarno manifestiranim kaznenim djelima, a manje prema motivima i ciljevima koji prethode kriminalnoj djelatnosti ? ;
- Da li je prevencija kriminaliteta kaznenopravno i kriminalistički usmjerena ?
itd.